

ĐỔI MỚI KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ TRONG DẠY HỌC MÔN CÔNG NGHỆ THEO ĐỊNH HƯỚNG CHUẨN KIẾN THỨC, KĨ NĂNG

○ TS. ĐẶNG VĂN NGHĨA*

Ngày 05/05/2006, Bộ trưởng Bộ GD-ĐT đã kí Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT về việc ban hành Chương trình Giáo dục phổ thông. Để làm rõ những yêu cầu về kiến thức, kĩ năng (KT, KN) trong chương trình này, Bộ đã ban hành bộ tài liệu hướng dẫn thực hiện *chuẩn KT, KN các môn học*. Có thể thấy việc thực hiện dạy học và kiểm tra, đánh giá (KT, ĐG) theo chuẩn KT, KN là một trong những điểm mới rõ rệt và có ý nghĩa nhất trong đổi mới giáo dục phổ thông lần này. Tuy nhiên, thực hiện dạy học và KT ĐG theo chuẩn KT, KN là một công việc hoàn toàn mới mẻ và khó khăn đối với GV phổ thông. Trong bài viết này, chúng tôi đề xuất quy trình KT ĐG theo chuẩn KT, KN môn Công nghệ trung học phổ thông theo các bước sau:

1. **Xác định các mục tiêu ĐG.** Có thể hiểu *«Chuẩn KT, KN là các yêu cầu cơ bản, tối thiểu về KT, KN của môn học, hoạt động giáo dục mà học sinh cần phải và có thể đạt được sau từng giai đoạn học tập»*. Ở đây, mục tiêu ĐG được hiểu là những tiêu chí cụ thể được xác định trên cơ sở phân tích chuẩn KT, KN. Đặc điểm của mục tiêu ĐG là nó chỉ đặt ra một yêu cầu duy nhất mà học sinh phải giải quyết và mức độ yêu cầu luôn tương ứng với mức độ của chuẩn KT, KN. Do hiện nay mục tiêu các bài học trong SGK Công nghệ được cụ thể hóa từ bộ chuẩn KT, KN của môn học nên việc xác định mục tiêu ĐG của mỗi bài chỉ cần dựa vào mục tiêu bài học. Để xác định được mục tiêu ĐG thì cần phải nghiên cứu, phân tích mục tiêu và nội dung của bài học. Khi nghiên cứu mục tiêu bài học cần xác định rõ 3 yếu tố: loại, mức độ và nội dung của mục tiêu; còn khi nghiên cứu nội dung bài học thì cần xác định các nội dung cụ thể của bài. Ví dụ: Xác định mục tiêu, nội dung ĐG cho bài *«Hình chiếu vuông góc» Công nghệ 11*. - Mục tiêu: 1) Hiểu được nội dung cơ bản của PPHC vuông góc. Kết quả phân tích cho thấy: Loại mục tiêu: «KT»; mức độ của mục tiêu: «Hiểu»; nội dung mục tiêu: một nội dung về «PPHC vuông góc»; 2) Biết được vị trí của các hình chiếu

ở trên bản vẽ. Kết quả phân tích cho thấy: Loại mục tiêu: «KT»; mức độ của mục tiêu: «Biết»; nội dung mục tiêu: một nội dung về «Vị trí của các hình chiếu ở trên bản vẽ khi sử dụng PPHC vuông góc»; - Nội dung: Phương pháp chiếu góc thứ nhất và phương pháp chiếu góc thứ ba.

Như vậy, kết hợp kết quả phân tích mục tiêu và nội dung bài học, ta có thể xác định bài «Hình chiếu vuông góc» gồm có 4 mục tiêu ĐG. Để tiện lợi khi xây dựng câu hỏi (CH) cho từng bài tương ứng với mục tiêu ĐG ta có thể trình bày các nội dung xác định mục tiêu ĐG trong một bảng (các cột 1, 2, 3 và 4 trong bảng 1).

2. **Xây dựng CH, bài tập (BT).** Với yêu cầu ĐG theo chuẩn, nội dung và mức độ yêu cầu của các CH, BT phải tương ứng với nội dung và yêu cầu được đề cập trong mục tiêu. Vì các nội dung và yêu cầu này đã được cụ thể hóa thành các mục tiêu ĐG nên bước này chỉ cần xây dựng CH, BT tương ứng với các mục tiêu ĐG. Để yêu cầu của các CH, BT tương ứng với mức độ của mục tiêu, các từ hoặc cụm từ «mệnh lệnh» trong CH cũng phải phù hợp. Như mục tiêu KT ở mức biết, thường sử dụng các từ hoặc cụm từ: «Nêu», «Trình bày» «Hãy cho biết»,... còn ở mức hiểu thì thường sử dụng: «Tại sao», «Vì sao», «Hãy giải thích», «So sánh», «Tóm tắt»,... Để thuận tiện cho việc xây dựng và kiểm định sự tương ứng với mục tiêu ĐG của CH, ta cũng sử dụng bảng bằng cách phát triển bảng mục tiêu ĐG (cột 5 trong bảng 1).

3. **Xây dựng bảng hướng dẫn ĐG.** Nội dung chính của bước này có thể hiểu như là xây dựng biểu điểm chấm bài. Tuy nhiên, hiện nay chúng ta vẫn thường xây dựng biểu điểm theo cách phân phối điểm cho từng CH. Trong mỗi CH lại phân phối điểm cho từng ý hoặc từng phần nội dung của CH đó. Điều này dẫn tới hiện tượng cùng một bài KT, có biểu điểm chi tiết nhưng người chấm khác nhau vẫn có thể cho số điểm khác nhau. Để khắc phục tình trạng này, cần cải

* Trường Đại học sư phạm Hà Nội

Bảng 1. Mục tiêu ĐG và CH

Mục tiêu bài học	Loại mục tiêu	Mức mục tiêu	Mục tiêu ĐG	CH, BT
1. Hiểu được nội dung cơ bản của PPHC vuông góc	Mục tiêu KT	Hiểu	1. Hiểu được nội dung cơ bản của PPCG thứ nhất.	1. Tại sao gọi PPCG thứ nhất là loại PPHC vuông góc.
	Mục tiêu KT	Hiểu	2. Hiểu được nội dung cơ bản của PPCG thứ ba	2. Trình bày những điểm giống và khác nhau chủ yếu giữa PPCG 1 và PPCG 3.
2. Biết được vị trí của các hình chiếu ở trên bản vẽ	Mục tiêu KT	Biết	3. Biết được vị trí của các hình chiếu ở trên bản vẽ theo PPCG thứ nhất.	3. Nêu vị trí của HC cạnh và HC bằng so với vị trí hình chiếu đứng khi sử dụng PPCG 1.
	Mục tiêu KT	Biết	4. Biết được vị trí của các hình chiếu ở trên bản vẽ theo PPCG thứ ba	4. Nêu vị trí của HC cạnh và HC bằng so với vị trí hình chiếu đứng khi sử dụng PPCG 3.

tiến cách xây dựng biểu điểm bằng cách xây dựng bảng hướng dẫn ĐG. Nội dung tiến hành xây dựng bảng hướng dẫn ĐG như sau: 1) Liệt kê các CH, BT cần ĐG; 2) Phân chia các mức độ về kết quả thực hiện, thường chia ra 3 mức: - Mức kém: không làm được hoặc rất kém, có sai sót; - Mức trung bình: làm được nhưng sơ sài, còn thiếu hoặc trình bày lộn xộn, thiếu logic; - Mức tốt: đảm bảo tương tự đáp án, thậm chí có sáng tạo, phát triển; 3) Lập bảng hướng dẫn ĐG, xác định điểm cho mỗi CH, BT và mỗi mức độ trong từng CH, BT. Ví dụ: Giả sử bài KT sử dụng 2 CH trong bài «Hình chiếu vuông góc» nêu trên, mỗi câu có điểm tối đa là 5 điểm, ta có bảng hướng dẫn ĐG sau (xem bảng 2).

Bảng 2. Hướng dẫn ĐG

CH	Mức 1 (0 - 1 đ)	Mức 2 (2 - 3 đ)	Mức 3 (4 - 5 đ)
1. Tại sao gọi PPCG thứ nhất là loại PPHC vuông góc	- Không giải thích được hoặc giải thích thiếu và có sai sót, nhầm lẫn.	- Giải thích được vì các tia chiếu vuông góc với mặt phẳng hình chiếu.	- Nêu được nội dung ở mức 2. - Nêu được vị trí bố trí các mặt phẳng hình chiếu.
2. Trình bày những điểm giống và khác nhau chủ yếu giữa PPCG 1 và PPCG	- Nêu được sự khác nhau của vị trí đặt mặt phẳng hình chiếu so với vật thể.	- Nêu được nội dung ở mức 1. - Nêu được sự giống nhau cùng là PPHC vuông góc.	- Nêu được nội dung ở mức 2. - Nêu được sự khác nhau của vị trí các hình chiếu trên bản vẽ.

Bảng 3. Hướng dẫn ĐG KN tháo cơ cấu trục khuỷu thanh truyền

Tiêu chí	Mức 1 (0 - 1 đ)	Mức 2 (2 - 3 đ)	Mức 3 (4 - 5 đ)
1. Sử dụng dụng cụ	Hầu như không biết sử dụng	Phải hướng dẫn mới sử dụng được	Sử dụng được đúng kĩ thuật
2. Thao tác tháo nắp máy	Thao tác không đúng quy trình hoặc không làm được	Thao tác đúng nhưng phải có can thiệp	Thao tác đúng quy trình, khá thành thạo
3. Thao tác tháo chốt pit tông	Nt	Nt	Nt
4. Thao tác tháo xéc măng	Nt	Nt	Nt

Trong dạy học thực hành, khi ĐG KN của người học, ta cũng xây dựng bảng hướng dẫn ĐG theo các bước tương tự. Sự khác biệt chủ yếu của ĐG KN thực hành chính là ở chỗ mô tả các mức độ về

năng lực thực hiện. Ví dụ chia ra 3 mức: - Mức kém: không thực hiện được hoặc thực hiện có sai sót; - Mức trung bình: thực hiện bình thường, có thể cần sự hỗ trợ của GV; - Mức tốt: thực hiện đúng quy trình, đảm bảo yêu cầu kĩ thuật, thao tác thuần thục.

Ví dụ: *Bảng 3* trình bày hướng dẫn ĐG KN tháo cơ cấu trục khuỷu thanh truyền của động cơ đốt trong (xem bảng 3).

Để thực hiện KT ĐG theo chuẩn KT, KN thì việc quan trọng nhất là phải xây dựng được đề thi, KT có yêu cầu tuân theo chuẩn KT, KN. Nội dung của đề thi, KT lại chính là các CH, BT. Vì vậy, nhiệm vụ chính là xây dựng CH, BT theo chuẩn KT, KN.

Với quy trình và cách thức nêu trên, có thể xây dựng được một bộ CH, BT cho môn học với nội dung đề cập đầy đủ và với mức độ yêu cầu của các CH, BT tương ứng với các mục tiêu bài học, Điều đó cũng có nghĩa sẽ có được bộ ngân hàng CH, BT của môn học đảm bảo yêu cầu đặt ra là KT ĐG theo chuẩn KT, KN.

Để thực hiện được việc này, trước hết GV Công nghệ phổ thông cần thấy được ý nghĩa của việc ĐG theo chuẩn KTKN; nghiên cứu, tìm hiểu để trả lời được các CH: chuẩn KT, KN là gì; các loại mục tiêu dạy học và các mức độ của mỗi loại mục tiêu đó là gì. Chỉ khi đã giải quyết xong các vấn đề trên thì mới bắt tay vào việc xây dựng CH, BT theo chuẩn KT, KN. □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Hải Châu - Lê Thị Thu Hằng - Đỗ Ngọc Hồng - Nguyễn Văn Khôi - Nguyễn Đức Thành. **Hướng dẫn thực hiện chuẩn kiến thức, kĩ năng môn Công nghệ trung học phổ thông**. NXB Giáo dục, H. 2009.

2. Tài liệu hướng dẫn tăng cường năng lực sư phạm cho cán bộ giảng dạy của các cơ sở đào tạo giáo viên THPT&TCCN. Dự án Phát triển giáo viên THPT&TCCN, H. 2010.